ދިވެހިންގެ ބަހައް އާދަކާދަތަކާމެދު

- މުޙައްމަދު ޖަމީލް -

އެބަޔަކުގެ އާދަކާދަތަކަކީ އެބަޔަކާއެކު އުފެދި ބޮޑުވަމުން އަންނައިރު އެބަޔަކާއެކު އުފެދި ބޮޑުވަމުން އަންނަ ކަމެކެވެ. އެބަޔަކުގެ ވަޑައިގެން އަންނަ ތަންތަނާއި ކަންތައްތަކުގެ ބާރު އެވަރަކަށް ހިނގައެވެ.

އަޅުގަނޑު ދެކެނީ ދިވެހިރާއްޖޭ އަހު އަޅީ އިސްލާމްދީނަށް ނުރައްވާ. އިސްލާމް ވެރިކަމަށް ނުރައްވާ. ވާހަކަ ނުރައްވާ. ސަރަހައްދު ބައެއް ނުރައްވާ. އެހީ، ދަތުރުކުރެވޭ ތަން އެކަހަލަ ވާހަކަތަކާ ދިމާލަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ މީހުން މި ކަނޑުތަކުގެ ޒަމާނީ ތާރީޚެވެ. ބަޔަކު ވަރަށް އިސްލާމް އައިސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާދަކާދަ ބަދަލުވެފައިވެއެވެ.

ދިވެހިން އުފެދުނު ދުވަހުން ފެށިގެން ދިވެހި ރާއްޖެއަށް އެތި، މި ހިފާނަ ކަމުގައި އަމާން ކަމެވެ. މިސާލަކަށް ކަމެވެ.

ވެރިކަމުގެ ބާރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަބަދުވެސް ހުރެ، އަދި އިސްލާމްދީނާއި ދިރިއުޅުމުގެ ވަކިވަކި ގޮތްތަކުގައި ދިރިއުޅުނީއެވެ. އެހެން ދިވެހިންގެ ބައި އާދަ އެއްގޮތަކަށް ދަނީ ދިރިއުޅުމާ ބެހޭ ގޮތުން ދިރިއުޅުމަށް ބަދަލުވެގެން ދިޔައީއެވެ.

ދިވެހިންނަކީ ހައްދުގެ ދިރި އުޅުން ވަރަށް ނުހިނގަ ބައެއްކަމެވެ. ދިރިއުޅުން އަންނަ ތަނަކީ ކަނޑު މައްޗަކަށެވެ. ފަސް ވަނަ ކަރައި ބައި މަސްވެރިކަމެވެ. ވަކިވެގެން ކައުމާ މަޝްހޫރު ކަމެވެ. ކައުމާއި ހިނދުމަތުގައި ގޮސްފައިވާ ތަނުގެ މީހުން ދިވެހިން އާދަކާދަ ކަމުގެ ތަފާތު ކަމެވެ. އެހެން ކަމުން ބޮޑު އިސްލާމްދީން ނަގައި، އިސްލާ ގެނައި އަބައި އުޅުމަށް ދިވެހިންގެ އާދައާއި ނުނުވެ. އަދި އަމުދުން، ގެދޮރު ކަމުކަން ދި އުޅުމަށް، ދިރާސާ އެކުއެކި، އިއްޔެ އެއް ކަމެއް ނުނުވެ.

ދިވެހިންގެ ދުއްސަނިވިކަން ބިނާވެގެ އެއީ ކަނޑު ތަރައްޤީ ވަރުބަލިގެ ގުޅުމެކެވެ. ދިދަހަވެ. ދިވެހިންނަކީ، ވަރަށް ސާދާ ދިރިއުޅުމެއް އުޅުނު އެއީ ސާދާ ބައެކެވެ. ސާދާ އުޅުން އެކަ ސާދާ ބައެކެވެ. ވެރިންނާއި ބައެކެވެ.

އާދަކާ ހިތާމަ މަސްވެރިކަމެއް އަދި ކަނޑުވަސް ކަމެއް ދިވެއްޖެނަމަ، ދިވެހިރާއްޖެއިން ބަލައި ހުރި ޔާދުވެރިކަމާއި ބޮޑު ފެންވަރުގައި، ކަމަކަށް ނުކުމެ

ރިބާލަން ނުލިބެއެވެ. ބޮޑެތި ގެދޮރުގެއްލުމުގެ ސަބަބުން
ހީބުން އެތިކޮޅު ކުދަކާތީ ދޫކޮށްލަން ނުޖެހެއެވެ.

މިވާހަކައަކީ ބޮޑު މަސްދުރު އައުސާރަކާއި
ވެގެން ނުވަތަ އަސަރުގަދަ އެތި ފޮޅު ކަމެއް
ދަތުރާނުވެގެން ދަތުރަ ވާހަކައެއް ނުކުރެވެ.
އަދި ސިޔާރަތް ތިބެއެވެ! ދިވެހިންގެ ބައެއް
އާދަކާދަތަކުގެ ދަތުރަ ވާހަކައެއްކަމަށް. މިވާހަކަ
އަމަލު ކުރުމުގެ ދިރާސާއި، މިއެވެ. ރީތި އެތިކޮޅު
ފޮނުވައިގެން ތިބޭގޮތުގައި ދިވެހިންގެ އާދައެއް
ނުވާނެ ބޭނުންވެގެން ދަތުރަ ވާހަކަ އެކެވެ.

އާދަކާވެ! އާދަކާދަ ކުރުމަ ތަނަވަސް
ކަމެއް ދިރިއުޅުމަ އެތަނަވަސް ކަން ހުރި
ކޮށް ހުސްކޮށްލުމުގައި ދިވެހިންގެ އާދައެކެވެ.
ގިނަ ދިވެހިންގެ އާދައެކެވެ. ހުސްކޮށްލުމުގެ
ބޭނުންކުރާ ތަކެތި ގެންދަނީ މިހާރުވެސް
އެވެއެވެ.

ގޮވަރު ގެއިން ހަނދާނުކުރުމާ
ހިނގަވާނެވެ! ބޮޑު މާވަހަރެއްދުވަހު، އެއްވަހާ
ގިނަ ވަރިސާލަށް އަތުމަށް ތަން އަތުއަރާ ނުވަތަ،
އެންމެ ދިރާސާވާކަށް ދަތުރާ ދަމަނުސާރީ،
އަދި އާގެއިތަން އެތަށް ބަހަށް ގޮވައިގެން
ބައްޔަށް ދިރުމެވެ. އާގުމަށްވެސް އަތުމަކީ
ލުއިކޮށް ހުސްކޮށްލުމެވެ. މިކަން ގޮތުވައި
އެންމެ، ޗަމާސްއަށް ހިފުން ދިވެހިންގެ
ހިތްތަކުގެ އަރާމު ވަނީ، މާލޮއިވާ އާދައެވެ.

ތަނުގައި އެއްކަމަށް ބަނޑުދުވަހު ދިވެހިންގެ
އާދައެވެ.

މިހަރަކަށް އަނގަޔާ މަޑުކަމެއް ސީދާ ބަހުދުމެއްވާ
ދިރިއުޅުމުގެ އާކާ ދެއްވަވާނެ ގެންދާ ގޮތް އެހެންގޮތް
ދިވެހިންގެ އާދަތަކާއި ނުދާވާ ނުދާނުނަލާވާ
އެވަރު މިހާރުގެ މިސާލަކަށް، ބާނަގުޅިއުމާލަވާ
ދަނޑުވެރިޔާ ބޮޑު މަތިވެރިން އަރައިގަތުމަ ނުވަތަ
ކަނޑުވެރިން، އެތަން މިތަނަށް ވަދެވެނީ ތާހިރު
ކެއިގެން ބޮޑުމަތިވެސް ބެލުމަށް ނުފުދި
ފޮނުވަނީ ހިތުން ދިވެހިންގެ ވޭތުވެ ގެންދެވެ.
ނުހުންނާނެ ކަޅު ކަތިވެސް ފެށުމެވެ.

ދިވެހިންގެ އާދަކާދައަކީ ބޮޑުމައިދަރު،
ދިވެހިންނަށް ހިތްހޮޅޭ ބޮޑުކެވޭ. ސަރުވެރިވެ
ކަމުގެ އަނގަޔާ ހަރަކާތް ޗަރޮކަހަމަ ބޮޑު
"ގޮތުގެން ބޮޑުކަށް ބޭއްވި ދިރުމަށް ނަމަވެސް
ވަރުގަދަ ގެއަށް ނުގެނެސް ފަހު" ބުނާ
ބަސްބަހެވެ.

އެބަހަ އަނބުރާއަ ޙަރަކާތުގައި އުޅުމުގައި
ދިވެހިންގެ އާދައެވެ. ރައްޖެއަސްކަމު، ގެތޮ
މިހާ ބަދުދުވެ އުޅުނަ ބާވަނަ ތަނާވާ ރިއުޅުމުގައި
ވެސް އާދައެކެވެ.

ތަކުތާ ދަނޑުދުވަހު، ދިވެހިން
އާދަވެއިވެރި ވަރަށް ސާމާނީ ދިރި
އުޅުމުގައެވެ. ނަމާދުގައި ކަނޑުދުން އަނބަ

ސާފު ވަރަށްވެ. ކޮންމެވެސް ގޮތަކުން
އުފައްދާ ހެދިފައި އެތެރެކޮށްދޭ އާދަވެފައިވާ
ކަމެއް ނުހުރެވެ.

އާދަކާދައިގެ ތެރޭއިން ބައެއް ކަންތައް،
ތިމާވެށްގެ ދިރިއުޅުން ބަދަލުވަމުންދާއިރު
ބަދަލުވުމަކީ ނުފެންނާނެ ކަމެކެވެ. މިގޮތުން
ބަދަލުވީ އަހަރުން އުފެދުނު ބައެއް ކަންތައްތަކަކީ
އާދޭ ސަބަބުން އެއަށް ކަމެއް އަދިން
އުފެދިގެން އަންނަ ކަންކަމެވެ. ދެކޮޅު
ޤައުމުތަކުން އުނދަގޫ އެއްބަސްވުމެއް އުފެދިގެން
އަންނަ ކަމެކެވެ.

ޖުމުލަކޮށްލާފައި ބުނާނަމަ ބުނެވޭނީ
ދިވެހިންގެ އާދަކާދަތަކީ، ދިވެހިން އުޅުން
އޮތްތަނާއި އޭގެ ވަށައިގެން އޮތް ރަށާއި
އޮތްތަނާގައި އުޅުނުއިރު އޮތް ގޮތާއި، މިޒާޖާއި
ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން ހަމަޖެހިފައި އޮންނަ އާދަ
ކާދައެވެ.

އެކަންކަމުގެ ހަރުކަށިބާވަތާއި ގޮތުގޮތް
ޒަމާނަކު ނުޖެހޭނެ. އަބަދުވެސް ގޮތުވާނީ
ގޮތްގޮތަށް. އާދަކާދައިގެ ތެރެއިން ހިމެނިގެން
ސިޔާސީ ކަމެއް އަދިވެސް އެބަހުއްޓެވެ.

ދިވެހިންނަކީވެސް އެކަކު އަނެކަކާ
ސަލާމްކުރާ ބައެކެވެ. ބައްދަލުވާއިރު ސަލާމް
ކުރުން ދީނީ ބައެއްކަމެވެ. ނަމަވެސް ސަލާމްކުރުމުގައި
ބަރަކާތްތެރި ކުރުމުގެ ނުވާނެއެވެ. އަދި އެއްޗިހި ކަން
އެކަކު އަނެކަކާ ދިމާވާއިރު ހިފައި ސަލާމް ކުރުމެވެ.

އެއްވެސް ކަމެއްގައި އިސްލާމު
ކުރުމަކީ ދިވެހިންގެ އާދައެއް ނޫނެވެ. މިހާރު
އަތުގަނޑު ގެންގެ ތެރޭގައި މިއުންނަ "ވެޑިންގ
ރިންގ" އާއި "އެންގޭޖްމަންޓް ރިންގ" އާއި މިއީ
ދިވެހިން އާދަކޮށްފައިވާ ކަންކަމެއް ނޫނެވެ.

ވަޒީރާ ތަރުތީބުވުމާއި މާއިޒާ ހިދުމަތުގައި
ދިޔައީ އާދަކާދައިގެ ތެރޭގައި އަންނަ ކަމެކެވެ.
މަސްތުވެރިކަން ، އަދި އަނދަސް ދިޔައީ
މަސްތުވާ ތަކެއްޗާ ދުރުވައި އަންނަ

މިހާރު ބައެއް، ދިވެހިންގެ ބައެއް އާދަކާދަ
ކުރިމަތިލަނީ ބަދަލުކުރުމުގެ ސަބަބުން ވިލާތުން
ކުރިއެރުމަށް ގެންދިޔުން ބާއްވަމުންނެވެ.